

खिजीदेम्बा गाउँपालिका, खिजीफलाटे ओखलढुंगा
१ नं. प्रदेश, नेपाल
स्थानिय राजपत्र

खण्ड: २

संख्या : ११

मिति : २०७५।०२।०७

कार्यपालिकाबाट जारी नियमावली निर्देशिका र कार्यविधिहरू नेपालको सविधानको धारा २२६ बमोजिम खिजीदेम्बा गाउँ कार्यपालिकाले बनाएको तल लेखिए बमोजिमको नियम सर्वसाधारणको जानकारीको लागि प्रकाशन गरिएको छ ।

२०७५ सालको नियम नं.-११

व्यावसायिक कृषि कर्जामा प्रदान गरिने व्याज अनुदान
सम्बन्धी कार्यविधि, २०७५

गाउँ कार्यपालिका बाट स्वीकृत मिति: २०७ / /

प्रमाणीकरण मिति: २०७५/१२/०१

प्रस्तावना : नेपाल सरकारले कृषि क्षेत्रको विकास र रोजगारी सृजना गर्ने उद्देश्य लिए बमोजिम यस खिजीदेम्बा गाउँपालिकाले गाउँपालिकाको नीति तथा कार्यक्रम र विनियोजन विधेयकबाट पारित भई आए बमोजिम व्यवसायिक कृषि तथा पशुपंक्षीपालन कार्यलाई बढुवा दिने उद्देश्य लिई कृषि क्षेत्रको विकास र कृषकहरूलाई व्यवसायिक कृषि एवं पशुपंक्षी पालन कार्य तर्फ उन्मुख गर्दै कृषकहरूको आयस्तर वृद्धि गराउने तथा बढ्दो बेरोजगारी समस्या न्यूनिकरण र ग्रामिण क्षेत्रमा यूवाहरूलाई स्वरोजगार कार्यक्रममा आकर्षित गराई लगानीको वातावरण सिर्जना गरी गाउँपालिकाको आर्थिक वृद्धि गर्ने गराउने उद्देश्यले कृषि, पशुपंक्षीपालन, फलफुल खेती र जडिबुटी उत्पादन आदि क्षेत्रमा लगानी योग्य वातावरण सिर्जना गर्न तथा आवश्यक सहयोग एवं प्रोत्साहन गर्न आवश्यक ठानी, उक्त क्षेत्रका लागि नेपाल सरकारको मान्यता प्राप्त बैंक तथा वित्तिय संस्था बाट लिएको ऋणमा व्याज अनुदान प्रदान गर्नको लागि, व्यवसायिक कृषि कर्जामा प्रदान गरिने व्याज

अनुदान सम्बन्धि कार्यविधि, २०७५ बनाउन बाञ्छनीय भएकोले, खिजीदेम्बा गाउँपालिका गाउँकार्यपालिकाबाट यो कार्यविधि तयार पारिएको छ ।

संक्षिप्त नाम र परिभाषा :

- १) **संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ:** (१) यस कार्यविधिको नाम “व्यावसायिक कृषि कर्जामा प्रदान गरिने व्याज अनुदान सम्बन्धि कार्यविधि २०७५” रहेको छ ।
२) यो कार्यविधि तुरुन्त प्रारम्भ हुने छ ।

२) परिभाषा:

- (क) “बैंक तथा वित्तिय संस्था” भन्नाले नेपाल सरकारबाट स्वीकृत प्राप्त कृषि कर्जा वा सामान्य कर्जा प्रवाह गर्ने बैंक वा वित्तिय संस्था र सहकारीहरुलाई सम्भन्नु पर्दछ ।
- (ख) “कृषक भन्नाले” व्यवसायिक कृषि फारम सञ्चालन गर्ने, व्यावसायिक रुपमा पशुपक्षि पालन गर्ने अनुभव प्राप्त गरी व्यवसाय सञ्चालन गरेका कृषकहरुलाई सम्भन्नु पर्दछ ।
- (ग) “साना व्यवसायी” भन्नाले कडिमा १० लाख रुपैयाँ सम्म कृषि कर्जा लिई व्यवसाय सञ्चालन गर्ने व्यक्ति वा संस्थालाई सम्भन्नु पर्दछ ।
- (घ) “कृषि व्यवसाय” भन्नाले यस कार्यविधिको अनुसूची-१ मा उल्लेखित एक क्षेत्रमा श्रम तथा पूँजी लगानी गरी गरिएको व्यवसाय सम्भन्नु पर्दछ । साथै सो शब्दले अनुसूचीमा उल्लेखित बाहेक समय समयमा नेपाल सरकारले कृषि व्यवसाय तोकेको यस गाउँपालिकामा सूचिकृत भएका अन्य व्यवसायहरु समेत असम्भन्नु पर्दछ ।
- (ङ) “युवा भन्नाले” आर्थिक रुपले सकृय २१ वर्ष देखि ४५ वर्ष उमेर समुहका व्यक्ति वा त्यस्ता व्यक्तिहरुद्वारा सञ्चालित व्यावसायिक फारम कम्पनी र संस्थाहरु समेतलाई सम्भन्नु पर्दछ ।
- (च) “गाउँपालिका” भन्नाले प्रदेश नं. १ ओखलढुङ्गा जिल्ला भित्र रहेको खिजीदेम्बा गाउँपालिकालाई सम्भन्नु पर्दछ ।
- (छ) “कृषि व्यवसाय तथा पशुपक्षि पालन” भन्नाले यस कार्यविधिको अनुसूची-१ मा उल्लेखित गरिएका क्षेत्रहरुमा श्रम तथा पूँजी लगानी गरी सञ्चालन गरिएको कृषि व्यवसाय, पशुपक्षि पालन आदि व्यवसाय सम्भन्नु पर्दछ । साथै सो शब्दले अनुसूचीमा उल्लेखित बाहेक समय समयमा नेपाल सरकारबाट कृषि

व्यवसायी भनी तोकेको र यस गाउँपालिकामा सूचिकृत भएको अन्य व्यवसायीहरु समेतलाई सम्भन्नु पर्दछ ।

(ज) “कृषि भण्डारण” भन्नाले प्राथमिक कृषि उपज तरकारी, फलफुल, जडिबुटी, दुग्ध पदार्थ तथा भाडा उत्पादन गरी भण्डारण गर्ने कार्य सम्भन्नु पर्दछ । सो शब्दले ग्रामिणस्तरमा उत्पादन भएका प्राथमिक कृषि उपज (तरकारी, फलफुल, जडिबुटी, दुग्ध पदार्थ तथा माछा) उत्पादन गरी भण्डारण गर्ने कार्य सम्भन्नु पर्दछ । सो शब्दले पालिका स्तरमा उत्पादन भएका प्राथमिक कृषि उपज (तरकारी, फलफुल, जडिबुटी, दुग्ध पदार्थ तथा माछा) खरिद गरी भण्डारण गर्ने कार्यलाई समेत सम्भन्नु पर्दछ ।

३) कृषि कर्जामा प्रदान गरिने व्याज अनुदान सम्बन्धि व्यावस्था :

- १) युवा तथा साना व्यवसायीहरुलाई कृषि तथा पशुपक्षि पालन, जडिबुटी उत्पादन तथा प्रशोधन, कृषि उत्पादन संकलन तथा विक्रि केन्द्र, दुग्ध पदार्थ, माछा तथा साना तथा घरेलु उदम व्यवसायी गर्ने उद्यम व्यवसाय वा अनुसूची-१ मा उल्लेखित व्यवसायका लागि बैंक तथा वित्तिय संस्थाबाट प्रवाहित कर्जामा खिजीदेम्बा गाउँपालिकाले ५० प्रतिशत सम्म व्याज अनुदान उपलब्ध गराउने छ ।
- २) यस्तो व्याज अनुदान यो कार्यविधि लागु भए पछि गाउँपालिकामा दर्ता वा सुचीकृत भई व्यवसाय सञ्चालन गरी रहेका कर्जा ऋणीहरुलाई मात्र उपलब्ध हुने छ ।
- ३) उपदफा (१) बमोजिम कृषि व्यवसाय खिजीदेम्बा गाउँपालिका भित्र स्थापना भई सञ्चालनमा रहि रहको हुनु पर्नेछ ।
- ४) व्याज अनुदान प्राप्त गर्ने कृषकहरुलाई कर्जाको अधिकतम सिमा साधारण कर्जाकोहकमा रु १०,०००,०० र शित भण्डारणकोहकमा ३५ लाख सम्म हुनेछ । तर यसरी व्याज अनुदान प्राप्त गर्ने व्यावसायिले आफ्नो व्यवसाय सञ्चालन कार्य बन्द गरेमा व्याज अनुदान उपलब्ध गराईने छैन रगाउँपालिकाबाट निर्णय गरी बन्द गर्न सकिने छ ।
- ५) यस कार्यविधि बमोजिम व्याज अनुदान दिईने अवधि अधिकतम ३ वर्षको हुने छ । तरकारी फलफूल आदिको उत्पादनको समय अवधि फरक पर्नेछ ।

- ६) यस कार्यविधि बमोजिम प्रदान गरिने व्याज अनुदान ऋणीले बैंक तथा वित्तिय संस्थामा व्याज भुक्तानी गरे पश्चात ऋणीको खातामा तोकिएको व्याज अनुदानको ५० प्रतिशत अनुगमन समितिको सिफारिसको आधारमा ६/६ महिनामा वा आर्थिक वर्षको अन्तमा एक मुष्ट रुपमा गाउँपालिकाले जम्मा गरी दिने छ ।
- ७) अनुसूची-१ र व्याजदर प्रतिशत प्रत्येक आ.व.को सुरुमा समन्वय तथा अनुगमन समितिको सिफारिसमा आवश्यकता अनुसार स्थानीय सरकारले पुनरावलोकन गर्न सक्ने छ ।
- (क) बैंक तथा वित्तिय संस्थाहरुले यस कार्यविधिमा व्यवस्था भए बमोजिम कृषि कर्जा प्रवाह गरेको प्रमाणित प्रतिलिपि र बैंक द्वारा प्रमाणित व्याज भुक्तानीको विवरण प्राप्त भएपछि गाउँपालिकाले व्याज छुट अनुदान रकम सम्बन्धित ऋणीको बैंक खातामा जम्मा गरीनेछ ।
- ४) **कृषि कर्जामा प्रदान गरिने व्याज अनुदान रकमको भुक्तानी प्रकृया :-**
- १) व्याज अनुदान स्वरुप प्रदान गरिने रकम उपलब्ध गराउने प्रयोजनका लागि खिजीदेम्बा गाउँपालिका सँग सम्झौता गरी बैंक तथा वित्तिय संस्थाले “कृषि कर्जा व्याज अनुदान शोधभर्ना” नामको एउटा खाता खोल्ने छ ।
- २) उपदफा (१) बमोजिमको खातामा गाउँपालिकाबाट विनियोजित रकम गाउँपालिकाले जम्मा गरी यस कार्यविधिको मापदण्डमा रहि उक्त रकम खर्च गरिनेछ । उक्त रकमले नपुग भएमा वा व्याज अनुदान निरन्तर रुपमा प्रदान गर्नु परेमा यसका लागि आवश्यक रकम गाउँपालिकाको निर्णय अनुरूप समय समयमा थप जम्मा गरिने छ ।
- ३) बैंक तथा वित्तिय संस्थाहरुले यस कार्यविधि बमोजिम प्रवाहित कर्जाको सदुपयोगिता एकिन गरी ऋणीले अर्ध वार्षिक रुपमा भुक्तानी गर्नु पर्ने कर्जा रकम भुक्तानी गरेको प्रमाण सहित अनुसूची-३ मा उल्लेखित ढाचामा गाउँपालिकाबाट व्याज अनुदानका लागि निवेदन दिनु पर्नेछ ।
- ४) उपदफा (३) बमोजिम प्राप्त निवेदनका आधारमा गाउँपालिकाबाट सम्बन्धित बैंक तथा वित्तिय संस्थाहरुलाई व्याजमा दिनु पर्ने अनुदान रकमको शोधभर्ना “कृषि कर्जा व्याज अनुदान शोधभर्ना” नामको खाताबाट गरिने छ ।

५) उपदफा (४) बमोजिम सोधभर्ना दिएको रकम उपदफा (२) बमोजिमको रकमले नराखेमा बैंक तथा वित्तिय संस्थाहरुले अर्ध वार्षिक रुपमा खिजीदेम्बा गाउँपालिकाबाट प्राप्त गर्न सक्ने छ ।

५) कर्जा बर्गिकरण तथा जोखिम सम्बन्धि व्यवस्था :-

१) यस कार्य बमोजिम अनुदान प्राप्त गर्न कर्जाहरुको वर्गिकरण नेपाल राष्ट्र बैंकले बैंक तथा वित्तिय संस्थाहरुलाई जारी गरेको एकिकृत निर्देशन बमोजिम हुने छ । प्रचलित कानुन नेपाल राष्ट्र बैंकको नियमन र निर्देशनको परिधि भित्र रहि यस्तो कर्जाको लगानी अनुगमन र असुली सम्बन्धमा सम्बन्धित बैंक तथा वित्तिय संस्थाले स्पष्ट नीति र प्रकृया बनाई लागु गर्नु पर्ने छ ।

२) ऋणीले साँवा तथा व्याज नियमित गरेको अवस्थामा सम्बन्धि बैंक तथा वित्तिय संस्थाले खिजीदेम्बा गाउँपालिकाबाट बुझाउनु पर्ने व्याज रकम समेत सोहि अवधिको अनुदान आम्दानिमा गणना गर्न सकिने छ । स्थानीय सरकारबाट बुझ्नु पर्ने व्याज अनुदान वापतको यस्तो रकमलाई पूँजी कोष अनुपात गणना प्रयोजनका लागि सरकार माथिको दावी सरह शुन्य प्रतिशत जोखिम मा प्रदान गर्न सकिनेछ ।

६) कृषि व्यवसाय गरी यस कार्यविधि बमोजिम व्याज अनुदान रकम प्राप्त गर्न ऋणीले गर्नु पर्ने कार्यकृषि कर्जामा व्याज अनुदानको शोध भर्ना लिने प्रयोजनको लागि व्याज अनुदान रकम प्राप्त गर्ने ऋणीले देहाय बमोजिमको काम गर्नु पर्नेछ ।

क) यस कार्यविधिमा तोकिएको प्रकृया बमोजिम व्याज अनुदान सहितको कृषि कर्जा दिनको लागि अनुसूची २ बमोजिमको ढाचामा सम्बन्धित बैंक तथा वित्तिय संस्था समक्ष निवेदन पेश गर्ने ।

ख) आफुले लिएको कर्जाको साँवा व्याज रकम समयमा भुक्तानी गर्ने सुरक्षित गर्नको लागि बैंक तथा वित्तिय संस्थाहरुले मागेका विवरण उपलब्ध गराउने र तोकेका शर्तहरुको पालना गर्ने

ग) जुन उद्येश्यको लागि कर्जा लिएको साहि उद्येश्यको लागि मात्र कर्जा लगानी गर्नु पर्ने छ । उक्त कर्जा सदुपयोग भएको नपुच्यायमा व्याज अनुदान दिईने छैन ।

घ) अनुसूची-३ बमोजिमको निवेदन बैंक तथा वित्तिय संस्थाको अधिकारिक प्रतिनिधिबाट प्रमाणित गराई गाउँपालिकामा पेश गर्ने

९) समन्वय तथा अनुगमन समितिको गठन :-

१) कृषि कर्जा प्रदान गरिने व्याज अनुदान सम्बन्धि कार्यको समन्वय अनुगमन तथा सिफारिस गर्न देहाय बमोजिमको एउटा समन्वय तथा अनुगमन समिति गठन हुनेछ ।

(क) खिजीदेम्बा गाउँपालिकाको अध्यक्ष	- संयोजक
(ख) खिजीदेम्बा गाउँपालिकाको उपाध्यक्ष	- सदस्य
(ग) कृषि विभाग शाखा प्रमुख	- सदस्य
(घ) बैंक तथा वित्तिय संस्था प्रमुख	- सदस्य
(ङ) प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	- सदस्य सचिव

१०) समितिको काम कर्तव्य र अधिकार : कृषि कर्जामा प्रदान गरिने व्याज अनुदान सम्बन्धि व्यावस्थाका प्रभावकारी रूपमा कार्यन्वयन गर्नका लागि आवश्यक समन्वय तथा अनुगमन गर्ने कार्यविधिको कार्यन्वयनमा कुनै बाधा अड्चन उत्पन्न भएमा बाधा अड्चन फुकाउने तथा निर्देशिका वा अनुसूचीको व्याख्या गर्न कार्य समितिले गर्न सक्ने छ । समितिको बैठक कम्तिमा त्रैमासिक रूपमा बस्नेछ ।

क) वडा स्तरीय समन्वय तथा अनुगमन समितिको व्यवस्था कृषि कर्जामा प्रदान गरिने व्याज अनुदान सम्बन्धि व्यवसायको प्रभावकारी रूपमा कार्यन्वयन गर्नको लागि समन्वय तथा अनुगमन समितिले वडा अध्यक्षको संयोजकमा वडा स्तरीय समन्वय तथा अनुगमन समितिको गठन गर्ने छ ।

११) गुनासो सम्बन्धि व्यवस्था यस कार्यविधिको कार्यन्वयनको क्रममा बैंक तथा वित्तिय संस्थाले कर्जा प्रवाह नगरेको कृषि व्यावसायिले सेवा सुविधा नपाएको तथा ऋणको सदुपयोग नभएको लगाएतका गुनासो सुन्ने तथा सोको आधारमा आवश्यक काम कारवाहि अगाडि बढाउने कार्य समेत समन्वय तथा अनुगमन समितिले गर्नेछ ।

१२) संशोधन तथा हेरफेर : खिजीदेम्बा गाउँपालिकाले यस कार्यविधिको अनुसूचीमा आवश्यकता अनुसार संशोधन एवं हेरफेर गर्न सक्ने छ ।

अनुसूची- १
दफा (३) उपदफा (१) सँग सम्बन्धित
गाजापालिकाले उपलब्ध गराउने व्याज अनुदानका लागि योग्य
कृषि व्यवसायहरू

क्र. सं.	कार्यक्रमको नाम	समय अवधि	कुल अधिकतम साँवा ऋण
१	तरकारी उत्पादन प्रशोधन तथा भण्डारण	१ वर्ष	साधरण कर्जाको हकमा रु. १०,००,०००/- र शित भण्डारणको हकमा ३५,००,०००/- सम्म हुनेछ ।
२	विउ विजन उत्पादन तथा भण्डारण	१ वर्ष	
३	पुष्प व्यवसाय	१ वर्ष	
४	पशुपंक्षी पालन	करिब २-३ वर्ष	
५	फलफूल उत्पादन प्रशोधन र भण्डारण	१ वर्ष	
६	दुग्ध उत्पादन प्रशोधन विक्रि वितरण	१ वर्ष	
७	मत्स्ये पालन भण्डारण तथा विक्रि वितरण	८-१२ महिना	
८	च्याउ उत्पादन तथा विक्रि वितरण	६-१२ महिना	
९	पशुबधशाला एंव मासु जन्य उत्पादन व्यावस्था	१ वर्ष	
१०	जडिबुटी उत्पादन प्रशोधन र भण्डारण	१ वर्ष	
११	उखु, मकै, कोदो, अलैची, अकबरे, अदुवा, चिया खेती त्यसको प्रशोधन भण्डार र विक्रि वितरण	१ वर्ष	
१२	मौरी पालन	१ वर्ष	
१३	जौ, फापर, सिलाम, सिमी, आलु, कागती, स्याउ उत्पादन भण्डारण तथा विक्रि वितरण	१ वर्ष	
१४	नेपाल सरकारबाट मान्यता प्राप्त अन्य कृषि व्यवसायहरू	२ वर्ष	
१५	औद्योगिक कच्चा पदार्थ	२ वर्ष	
१६	मसाला बाली विउ विजन उत्पादन प्रशोधन भण्डारण	२ वर्ष	
१७	तरकारी बाली उत्पादन प्रशोधन भण्डारण	१ वर्ष	
१८	घास बाली उत्पादन प्रशोधन भण्डारण	२-३ वर्ष	
१९	कृषि उत्पादन तथा संकलन तथा विक्रि वितरण	१ वर्ष	

अनुसूची- २

दफा (६) को खण्ड (क) सँग सम्बन्धित

ऋणीले व्याज अनुदान सहितको कृषि कर्जाका लागि बैँकमा दिने निवेदन ढाचा

श्री ..... ज्यू
श्री .....
खिजीदेम्बा ..... ओखलढुङ्गा ।

विषय : व्याज अनुदान सहितको कृषि कर्जा बारे ।

महोदय

उपर्युक्त सम्बन्धमा खिजीदेम्बा गाउँपालिकाले आ.व. ०७५/७६ को नीति तथा कार्यक्रमले व्यवस्था गरे अनुरूप व्यवसायिक कृषि कर्जामा प्रदान गरिने व्याज अनुदान सम्बन्धि कार्यविधि २०७५ बमोजिम कर्जा उपयोग गर्नका लागि मलाई/मेरो (फर्म/कम्पनी संस्था) श्री ..... लाई ..... नामक वित्तिय संस्थाले व्यवसाय सञ्चालनप्रयोजनका लागि कर्जा प्रदान गरी दिन हुन यो निवेदन पेश गरेको छु । साथै त्यस बैँकले तोके बमोजिमका कागजात तथा विवरण यसै निवेदन साथ सम्लग्न गरी पेश गरेको छु/छौ ।

मैले प्रचलित कानून नेपाल सरकार खिजीदेम्बा गाउँपालिकाबाट जारी गरिएका नियमन निर्देशन र परिपत्र तथा धनि बैँक तथा वित्तिय संस्थाबाट तोकिएका शर्तहरूको अधिनमा रहि कर्जाको सहि सदुपयोग गरी कर्जाको साँवा तथा व्याज भुक्तानी गर्नेछु ।

नाम :-	फर्म कम्पनी संस्था उद्योग भए
ठेगाना :-	नाम :-
सम्पर्क नं. :-	छाप :-
दस्तखत :-	ठेगाना:-
	सम्पर्क नं. :

अनुसूची- ३
दफा (८) को उपदफा (३) सँग सम्बन्धित

श्री .....

श्री खिजीदेम्बा गाउँपालिका गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय, खिजीफलाटे-ओखलढुङ्गा ।

विषय : कृषि कर्जामा प्रदान गरिने व्याज अनुदान बारे ।

महोदय

यस बैँकले म ..... लाई उपलब्ध गराएको कृषि ऋण वापतको मिति ..... देखि मिति ..... सम्म ६ महिनाको व्याज नियमानुसार भुक्तानी गरी आवश्यक प्रमाण सहित गाउँपालिकाबाट उपलब्ध हुने कृषि कर्जामा प्रदान गरिने व्याज अनुदान रकम रु ..... मात्र ..... बैँक वा वित्तिय संस्थाको खाता नं. .... जम्मा गराई दिन हुन अनुरोध छ ।

निवेदक :-

नाम :-

ठेगाना :-

दस्तखत :-

सम्पर्क नं. :-

आज्ञाले,
श्याम कुमार खड्का
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत